

PATVIRTINTA

Viešosios įstaigos Lietuvos Respublikos apskaitos instituto standartų tarybos
2003 m. gruodžio 18 d. nutarimu Nr. 1

8-ASIS VERSLO APSKAITOS STANDARTAS „NUOSAVAS KAPITALAS“

(Žin., 2004, Nr. 20-616; 2005, Nr. 57-1995)

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šio standarto tikslas – nurodyti, kaip turi būti registruojama apskaitoje ir atskleidžiama finansinėje atskaitomybėje informacija, susijusi su nuosavo kapitalo formavimu ir pokyčiais.
2. Standartas nustato, kaip turi būti registruojamos apskaitoje ūkinės operacijos ir ūkiniai įvykiai, susiję su nuosavo kapitalo suformavimu, padidinimu, sumažinimu ar sudėties pasikeitimu.
3. Standartas netaikomas dotacijų, subsidijų ir negražintinai gauto turto apskaitai.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

Akcijos – vertybiniai popieriai, patvirtinantys jų savininkų (akcininkų) teisę dalyvauti įmonės valdyme.

Akcijų priedai – skirtumas tarp akcijų nominaliosios vertės ir jų emisijos kainos.

Apmokėtas įstatinis kapitalas – pasirašytų bei apmokėtų akcijų nominaliųjų verčių suma.

Dividendai – įmonės pelno dalis, išmokama akcininkui, atsižvelgiant į jam nuosavybės teise priklausančių akcijų klasę ir jų kiekį.

Įstatinis kapitalas (pasirašytasis) – pasirašytų akcijų nominaliųjų verčių suma.

Nepaskirstytasis pelnas – įmonės sukauptas ir dar nepaskirstytas pelnas.

Nepaskirstytieji nuostoliai – įmonės sukaupti ir dar nepadengti nuostoliai.

Nuosavas kapitalas – įmonės turto dalis, likusi iš viso turto atėmus įsipareigojimus.

Nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita – finansinė ataskaita, kurioje pateikiama informacija apie nuosavo kapitalo pasikeitimus per ataskaitinį laikotarpį.

Perkainojimo rezervas (rezultatai) – nuosavo kapitalo pasikeitimas dėl ilgalaikio materialiojo turto ir finansinio turto perkainojimo.

Privalomasis rezervas – rezervas, skirtas įmonės nuostoliams padengti.

Rezervas – laikinasis (tikslinis) pelno panaudojimo apribojimas, skirtas savininkų numatytiems tikslams.

Rezervas savoms akcijoms įsigyti – laikinasis (tikslinis) įmonės pelno panaudojimo apribojimas, skirtas savų įmonės akcijų įsigijimo vertei padengti.

Savos akcijos – akcijos, kurias įsigijo jas išleidusi įmonė.

III. NUOSAVO KAPITALO SUDĖTIS

4. Įmonės nuosavam kapitalui priskiriama:

- 4.1. apmokėta įstatinio kapitalo dalis;
- 4.2. akcijų priedai;
- 4.3. perkainojimo rezervas (rezultatai);
- 4.4. privalomasis rezervas;
- 4.5. rezervas savoms akcijoms įsigyti;
- 4.6. kiti rezervai;
- 4.7. nepaskirstytasis pelnas (nuostoliai).

5. Dotacijos (subsidijos) ir kitas negražintinai gautas turtas pagal savo ekonominę prasmę turi ir nuosavo kapitalo, ir išipareigojimo požymių. Finansinėje atskaitomybėje dotacijos (subsidijos) priskiriamos išipareigojimams, tačiau balanse įrašomos į atskirą eilutę. Dotacijų (subsidijų) ir negražintino turto apskaitos reikalavimus nustato 21-asis verslo apskaitos standartas „Dotacijos ir subsidijos“.

IV. ĮSTATINIO KAPITALO APSKAITA

6. Įmonė gali išleisti vienos ar kelių klasių akcijas. Jei išleidžiamos kelių klasių akcijos, kiekviena akcijų klasė turi būti registruojama atskirai.

7. Steigiant naują įmonę, pasirašytasis įstatinis kapitalas apskaitoje registruojamas po to, kai įmonė įregistruojama įstatymų nustatyta tvarka.

8. Pasirašytasis įstatinis kapitalas registruojamas įstatinio kapitalo sąskaitoje visa suma, neatsižvelgiant į apmokėtą dalį. Neapmokėta akcijų dalis registruojama sąskaitoje, kontrarinėje įstatinio kapitalo sąskaitai.

9. Jei už išleistas akcijas atsiskaitoma turtu (įskaitant kitos įmonės akcijas), akcijų pardavimo kaina lygi už jas gauto turto tikrajai vertei.

10. Įstatinio kapitalo sąskaitoje registruojama tik akcijų nominalioji vertė.

11. Jei akcijų emisijos kaina viršija jų nominaliąją vertę, kainos perviršis registruojamas akcijų priedų sąskaitoje.

12. Jei priimtas akcininkų sprendimas didinti (mažinti) įstatinį kapitalą, įstatinio kapitalo padidėjimas (sumažėjimas) apskaitoje registruojamas tada, kai įstatymų nustatyta tvarka įregistruojami pakeisti įmonės įstatai.

13. Jei akcininkų sprendimas didinti (mažinti) įstatinį kapitalą jau priimtas, bet pakeisti įstatai dar neįregistruoti, informacija apie sprendimą didinti (mažinti) įstatinį kapitalą turi būti atskleidžiama aiškinamajame rašte.

14. Įstatinis kapitalas gali būti mažinamas tik įstatymų nustatyta tvarka.

V. AKCIJŲ PRIEDŲ APSKAITA

15. Akcijų priedai – įmonės nuosavo kapitalo sudedamoji dalis. Akcijų priedai atsiranda, kai akcijų emisijos kaina viršija akcijų nominaliąją vertę.

16. Akcijų priedų suma gali būti mažinama:

- 16.1. išlaidų, tiesiogiai priskiriamų akcijų išleidimui, suma;
- 16.2. kai akcijų priedų suma didinamas įstatinis kapitalas;
- 16.3. kai akcininkų sprendimu mažinami įmonės nuostoliai.

VI. PERKAINOJIMO REZERVO (REZULTATŲ) APSKAITA

17. Jei įmonė perkainoja ilgalaikį turtą, turto vertės padidėjimo suma registruojama turto ir nuosavo kapitalo sąskaitose. Nuosavo kapitalo dalyje ši suma registruojama perkainojimo rezervo (rezultatų) sąskaitoje.

18. Perkainojimo rezervas (rezultatai) turi būti mažinamas:

18.1. kai šiuo rezervu ar jo dalimi didinamas įstatinis kapitalas;

18.2. kai perkainotas turtas nuvertėja;

18.3. kai perkainotas turtas nurašomas;

18.4. kai perkainotas turtas perleidžiamas;

18.5. kai perkainotas turtas neatlygintinai perduodamas kitai įmonei;

18.6. kai perkainotas turtas nudėvimas.

19. Jei perkainojimo rezervas (rezultatai) mažinamas dėl anksčiau perkainoto turto nuvertėjimo, jis mažinamas suma, kuri priskiriama tam turtui, kuris nuvertėjo. Jei turto vertės sumažėjimo suma viršija to turto perkainojimo rezervo (rezultatų) sumą, registruojamas nuostolis dėl turto vertės sumažėjimo.

20. Kai perkainojimo rezervas (rezultatai) mažinamas dėl perkainoto turto nurašymo, perleidimo ar kitokio perdavimo, jis mažinamas tik ta suma, kuri priskiriama konkrečiam turtui. Suma, kuria sumažintas perkainojimo rezervas (rezultatai), didina nepaskirstytąjį pelną (mažina nuostolius).

21. Nudėvint perkainotą turtą, suma, kuria padidėjo nusidėvėjimo sąnaudos dėl to turto perkainojimo, mažinamas ir perkainojimo rezervas (rezultatai). Suma, kuria sumažintas perkainojimo rezervas (rezultatai), didina nepaskirstytąjį pelną (mažina nuostolius).

22. Neriboto naudojimo laiko ilgalaikio turto perkainojimo rezervo (rezultatų) dalis negali būti mažinama, išskyrus tuos atvejus, kai šis turtas nuvertėja, perleidžiamas ar perduodamas kitai įmonei, arba perkainojimo rezervu didinamas įstatinis kapitalas. Todėl mažinant neriboto naudojimo laiko turto perkainojimo rezervo (rezultatų) dalį, apskaitoje atliekami tokie pat įrašai kaip ir mažinant riboto naudingo tarnavimo laiko turto perkainojimo rezervo (rezultatų) dalį.

VII. PRIVALOMOJO REZERVO APSKAITA

23. Privalomasis rezervas sudaromas iš paskirstytojo pelno. Šis rezervas sudaromas ir naudojamas įstatymų nustatyta tvarka. Sudarant rezervą, apskaitoje registruojamas nepaskirstytojo pelno sumažėjimas ir privalomojo rezervo padidėjimas. Panaudojus rezervą nuostoliams mažinti, apskaitoje registruojamas nuostolių ir privalomojo rezervo sumažėjimas. Kitais teisės aktų numatytais atvejais mažinant privalomąjį rezervą, apskaitoje registruojamas jo sumažėjimas ir nepaskirstytojo pelno padidėjimas.

VIII. REZERVO SAVOMS AKCIJOMS ĮSIGYTI APSKAITA

24. Numačius sumą, kurią reikės sumokėti už planuojamas įsigyti savas akcijas, įstatymų nustatyta tvarka sudaromas rezervas savoms akcijoms įsigyti. Registruojant šį rezervą, apskaitoje mažinamas nepaskirstytasis pelnas ir sudaromas tokios pat sumos rezervas savoms akcijoms įsigyti.

25. Supirktos savos akcijos registruojamos sąskaitoje, kuri yra kontrarinė įstatinio kapitalo sąskaitai, atitinkamai įregistruojamas pinigų ar kito turto sumažėjimas ar įsipareigojimas.

26. Jei supirkus akcijas rezervas savoms akcijoms įsigyti yra didesnis už įsigytų akcijų įsigijimo vertę, jis gali būti mažinamas teisės aktų nustatyta tvarka. Registruojant apskaitoje rezervo mažinimą, atitinkamai didinamas nepaskirstytasis pelnas.

27. Rezervas savoms akcijoms įsigyti negali būti paskirstytas tol, kol įmonė turi savų akcijų. Anuliuavus savas akcijas ar jas pardavus, rezervas savoms akcijoms įsigyti mažinamas teisės aktų nustatyta tvarka. Priėmus sprendimą panaikinti rezervą, apskaitoje registruojamas rezervo savoms akcijoms įsigyti sumažėjimas ir nepaskirstytojo pelno padidėjimas.

28. Jei parduodant savas akcijas susidaro pelno ar nuostolių, jie registruojami nepaskirstytojo pelno (nuostolių) sąskaitoje.

IX. KITŲ REZERVŲ APSKAITA

29. Kiti rezervai sudaromi įstatymų ir įmonės įstatų nustatyta tvarka. Rezervai didinami ir mažinami įmonės įstatų nustatyta tvarka. Akcininkams priėmus sprendimą sudaryti ar panaikinti rezervus, apskaitoje registruojamas rezervo padidėjimas (sumažėjimas), ta pačia suma mažinant (didinant) nepaskirstytąjį pelną. Kai apskaičiuojama visa premijų, tantjemų ir kitų išmokų (ar jų dalies), kurioms akcininkų sprendimu buvo sudarytas rezervas, suma, ji priskiriama ataskaitinio laikotarpio sąnaudoms ir parodoma ataskaitinio laikotarpio pelno (nuostolių) ataskaitoje, o rezervas panaikinamas visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimu didinant nepaskirstytąjį pelną.

Punktas pakeistas:

Nr. VAS-3, 2005-04-18, Žin., 2005, Nr. 57-1995 (2005-05-05)

X. NEPASKIRSTYTOJO PELNO (NUOSTOLIŲ) APSKAITA

30. Nepaskirstytasis pelnas mažinamas registruojant ataskaitinio laikotarpio nuostolius, savininkams priėmus sprendimą paskirstyti pelną, pardavus savas akcijas mažesne kaina nei jos buvo supirktos, registruojant esminių klaidų taisymo ir apskaitos politikos pakeitimo rezultata, registruojant išlaidų, tiesiogiai priskiriamų akcijų išleidimui, sumos dalį, viršijančią akcijų priedų straipsnio sumą.

31. Pelno paskirstymas apskaitoje registruojamas tada, kai savininkai priima sprendimą pelną paskirstyti, neatsižvelgiant į tai, kada jis buvo uždirbtas.

32. Nepaskirstytasis pelnas didinamas registruojant ataskaitinio laikotarpio grynąjį pelną, priėmus sprendimą mažinti arba panaikinti anksčiau sudarytus rezervus, pardavus savas akcijas didesne kaina, nei jos buvo supirktos, registruojant esminių klaidų taisymo ir apskaitos politikos pakeitimo rezultata, perkainojimo rezervo suma, kuri priskiriama perkainoto turto nudėvėtai daliai.

33. Nepaskirstytieji nuostoliai mažinami registruojant ataskaitinio laikotarpio grynąjį pelną, gavus savininkų įnašus nuostoliams padengti, priėmus sprendimą dengti nuostolius iš rezervų ar nuostolių suma mažinant įstatinį kapitalą, registruojant esminių klaidų taisymo ir apskaitos politikos pakeitimo rezultata, perkainojimo rezervo suma, kuri priskiriama perkainoto turto nudėvėtai daliai.

34. Nepaskirstytieji nuostoliai didinami registruojant ataskaitinio laikotarpio nuostolius, esminių klaidų taisymo ir apskaitos politikos pakeitimo rezultata, išlaidų, tiesiogiai priskiriamų akcijų išleidimui, sumos dalį, viršijančią akcijų priedų straipsnio sumą.

XI. INFORMACIJOS ATSKLEIDIMAS FINANSINĖJE ATSKAITOMYBĖJE

35. Finansinės atskaitomybės aiškinamajame rašte turi būti pateikta ši informacija:

35.1. įstatinio kapitalo sudėtis, nurodant visas akcijų klases;

35.2. apie kiekvieną akcijų klasę nurodoma:

35.2.1. akcijų skaičius;

35.2.2. akcijų nominalioji vertė;

35.2.3. išleistų ir apmokėtų akcijų skaičius;

35.2.4. išleistų ir dar neapmokėtų akcijų skaičius;

35.2.5. akcijoms priskiriamos teisės ir / ar apribojimai;

35.2.6. akcijų, kurias turi dukterinės įmonės, skaičius;

35.2.7. akcijų, kurias turi asocijuotos įmonės, skaičius;

35.2.8. savų akcijų skaičius.

35.3. dividendai privilegijuotosioms akcijoms su kaupiamuoju dividendu, kuriems išmokėti nepakanka dividendams skirtos pelno dalies;

35.4. pelno paskirstymo projektas;

35.5. kiekvieno rezervo sudarymo tikslas, pobūdis bei naudojimo apribojimai.

XII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

36. Šis standartas turi būti taikomas sudarant 2004 m. sausio 1 d. ir vėliau prasidedančių ataskaitinių laikotarpių finansinę atskaitomybę.